

Petre Sturdza

(1869–1933)

I

n ultimele decenii ale veacului trecut, ibsenianismul a fost steagul de luptă ridicat mai ales de formațiile teatrale înaintate ale acelor vremi. Așa a fost în Anglia cu Green, în Germania cu Otto Brahm, în Franța cu Lugné Poë. La noi, Ibsen s-a încetățenit abia în a doua decadă a veacului acesta, gășind un meșter deosebit în Paul Gusti pentru a-l servi în desăvârșite interpretări actricești. Dar cel care a fost un entuziast permanent pentru marele norvegian, cel care l-a tradus, l-a interpretat — Constructorul Solness, John Gabriel Borkmann — a fost Petre Sturdza. Când, la noi, acum patruzeci de ani, o generație tânără de intelectuali se străduia să precizeze noutatea și mesajul lui Ibsen, actorul Petre Sturdza îi sta alături, cu prețioasa lui contribuție. Omul acesta masiv, lent, adânc, cu glas molcom, cu un ușor accent moldovenesc, de care nicio dată nu s-a putut dezbăra, dădea eroilor ibsenieni toată greutatea și puterea lor, convingea un public încă insuficient inițiat în prețuirea acestei dramaturgii.

Ca și Leonescu, Sturdza întregea cu o deosebită valoare echipa Teatrului Național la începutul veacului nostru. Piesa istorică l-a folosit de nenumărate ori, și iarăși faimosul *Vlaicu Vodă* l-a avut, în 1902, în prima sa distribuție. Juca firește, potrivit accentului său, pe Groza Moldoveanu. Apoi, tot Gusti l-a distribuit în Luca din *Azilul de noapte* al lui Gorki, din care actorul a făcut o creație de neuitat. Intuiția lui justă descifrase încă de atunci adevăratul rol al acestui Luca, înșelător al ultimelor iluzii ale celor căzuți la fund, sub aparența domoală și mîngietoare a unor prefăcătorii purtate cu mărunț interes.

Înalt și puternic, Petre Sturdza avea, sub o coamă încăruntită devreme, o figură liniștită, cu un nobil profil. Avea pasul larg și rar, gestul amplu, ceea ce dădea ritmului său interpretativ o liniște, o robustețe și o stăpînire în frămîntarea

problematicii, iarăși ibseniene, spre care actorul se întorcea cu o preferință marcată ceea ce nu-l împiedica să-și compună rolul nu numai plastic, dar și ca ținută atunci când nevoia o cerea. Și-l reamintesc iarăși, sub raportul acesta, în Luca din *Azilul de noapte*. Se gîrbovise. Avea un pas alunecător și nesigur, sprijinit pe un toiag, și, pentru a inspira prin milă o anumită încredere, își denivelase umerii. frîngîndu-și cu intenție grumazul. O grimă completă în perucă și barbă, sub care se ascundea minunat chipul său puternic dar regulat, îi dădea lui Petre Sturdza înfățișarea rătăcitorului Luca, purtător de ispite materiale și spirituale de tot felul pentru cei din *Azilul de noapte*. Intelectual de foarte subțire alcătuire, mare cititor, descendentul acesta îndrăzneț al unei familii nobiliare într-o epocă de stupidă prejudecată împotriva actoriei avea demnitatea profesiei sale, pentru care înțelegea să lupte. Astfel, în conflictul iscat la Teatrul Național între directorul Alexandru Davila și Constantin Nottara, la a doua demisie a acestuia, Petre Sturdza se asociază cu Nottara și, împreună cu el și cu Liciu, pleacă în 1907 să joace la Teatrul Liric, într-o formație protestatară. Ceva mai târziu, noul director, Pompiliu Eliade, avea să liniștească elementele învrăjbite.

Pentru o intelectualitate care, după primul război mondial, căuta drumuri în desăvîrșirea unei culturi generale și a unui larg orizont, animată de idei progresiste pentru acea vreme și care nu uita că unul din aceste drumuri duce printr-un teatru cu o înaltă ținută și nobilă menire, Petre Sturdza a fost o călăuză prețioasă și un prieten cald, contribuind cu pricepere și prestigiu la un deosebit fapt de cultură.

Ion Marin Sadoveanu